

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.454.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 12174 Pani Posłanki Marceliny Zawiszy, w sprawie przeciwdziałania bezdomności byłych osadzonych, proszę przyjąć wyjaśnienia pozostające we właściwości Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Zgodnie z przeprowadzonym na zlecenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w lutym ub.r. Ogólnopolskim Badaniem Liczby Osób Bezdomnych w Polsce zdiagnozowano 31 042 osób w kryzysie bezdomności, z czego 80% stanowili mężczyźni, a 20% kobiety. W zakładach karnych i aresztach śledczych podczas ostatniego badania przebywały 1772 osoby, z których 94% stanowili mężczyźni, a 6% kobiety.

Zgodnie z informacjami przekazanymi z Ministerstwa Sprawiedliwości, na podstawie art. 164 Kodeksu karnego wykonawczego, w okresie do 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub przed zakończeniem wykonywania kary, skazany jest przygotowywany (w miarę potrzeb) do życia po zwolnieniu, zwłaszcza do nawiązania kontaktu z kuratorem sądowym lub podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego. Okres ten ustala, za zgodą skazanego, komisja penitencyjna. Objęci nim osadzeni otrzymują kompleksowe wsparcie instytucjonalne, w tym w formach realizowanych przez kuratorów zawodowych oraz pracowników socjalnych.

Pracownicy socjalni wykonują swoje ustawowe zadania w jednostkach penitencyjnych w oparciu o porozumienia zawarte z dyrektorami zakładów karnych i aresztów śledczych. Ich działania obejmują grupowe spotkania z osadzonymi, indywidualne rozmowy, wywiad, poradnictwo oraz inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań dotyczących reintegracji osadzonych ze społeczeństwem. Mają wpływ na przygotowanie osadzonych do powrotu do społeczeństwa, w szczególności poprzez podejmowanie działań zmierzających do przeciwdziałania bezdomności, a także udział w procesie umieszczania w domach pomocy społecznej osób zwalnianych z zakładów karnych, które wymagają całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności i nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu i którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

Służba Więzienna podejmuje szereg działań mających na celu możliwie najlepsze przygotowanie osoby opuszczającej jednostki penitencjarne do samodzielnego życia. Warto wskazać m.in. na działania związane z przygotowywaniem skazanych do powrotu na rynek pracy. W tym obszarze służba penitencyjna koncentruje się przede wszystkim na szkoleniu zawodowym, którego efekty stanowią jeden z najistotniejszych elementów zapobiegania powrotowi zwalnianych osadzonych do przestępstwa. Uzyskanie kwalifikacji zawodowych umożliwia lub ułatwia zdobycie legalnych źródeł utrzymania dla byłych skazanych i ich rodzin, zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych czy spłatę

ewentualnych zobowiązań finansowych, a pośrednio odciąża także cały system opieki społecznej.

Informuję, że zgodnie z art. 22 pkt 4 w związku z art. 48a ust. 11-13 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1214) do zadań wojewody należy prowadzenie rejestru m.in. mieszkań treningowych i wspomaganych, miejsc udzielania tymczasowego schronienia (schronisk dla osób bezdomnych, schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, noclegowni i ogrzewalni).

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w listopadzie 2024 r., wraz z wystosowaniem apelu do wojewodów o zwrócenie szczególnej uwagi na zabezpieczenie wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności w okresie jesienno-zimowym, zwrócił uwagę właśnie na aspekt prowadzenia rejestrów. W kontekście rejestru placówek udzielających tymczasowego schronienia zwrócono się do wojewodów z prośbą, aby w rejestrach uwzględnili, kto może skorzystać z tych placówek w podziale na płeć (kobiety i mężczyźni, tylko kobiety, tylko mężczyźni) oraz – poza innymi wymaganymi informacjami – informowali o maksymalnej liczbie miejsc w danej placówce zgodnie z jej statutem.

Trzeba podkreślić, że gmina i powiat obowiązane są zgodnie z przepisami ustawy do wykonywania zadań pomocy społecznej i - mimo dotyczącego osób fizycznych i prawnych obowiązku zaspokajania ich niezbędnych potrzeb życiowych – nie mogą odmówić udzielenia pomocy osobom jej potrzebującym (art. 16 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej) niezależnie od tego, czy opuścili zakład karny, czy nie. Do zadań własnych gminy, na podstawie art. 17 ustawy o pomocy społecznej, należy m. in. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych, prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki, w tym byłych osadzonych.

Na podstawie art. 101 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej właściwą miejscowo gminą do wydania decyzji administracyjnej o przyznaniu świadczenia z pomocy społecznej, do którego form należy udzielenie schronienia, jest w przypadku osoby bezdomnej gmina jej ostatniego miejsca zameldowania na pobyt stały.

Trzeba w tym miejscu podkreślić, że w art. 101 ust. 3 ww. aktu określono wyjątek od tej zasady. Przepis ten stanowi, że: „w przypadkach szczególnie uzasadnionych sytuacją osobistą osoby ubiegającej się o świadczenie, w sprawach niecierpiących zwłoki oraz w sprawach cudzoziemców i osób, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany, i cudzoziemców, i osób, o których mowa w art. 5a, właściwa miejscowo jest gmina miejsca pobytu osoby ubiegającej się o świadczenie”.

Przeniesienie właściwości miejscowej z gminy ostatniego miejsca zameldowania na gminę miejsca pobytu powinno występować w sytuacjach nagłych, mogących stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia osoby ubiegającej się o świadczenie (np. w sytuacji udzielenia osobie bezdomnej schronienia w czasie zimy po opuszczeniu zakładu karnego).

Informuję, że projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw uzyskał wpis do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod numerem UD315. Wśród zaproponowanych w ramach projektu ustawy zmian znajdują się m.in. mające zastosowanie do gminy regulacje doprecyzowujące kwestie udzielania świadczeń osobom w kryzysie bezdomności w miejscu pobytu, jak również wydłużające termin świadczenia pracy socjalnej do 6 miesięcy (z 3 miesięcy) przed planowanym

opuszczeniem przez daną osobę zakładu karnego albo aresztu śledczego, co ma umożliwić poszerzenie pracy z osobą osadzoną celem lepszego przygotowania jej do funkcjonowania w społeczeństwie po wyjściu na wolność. Tym samym okres świadczenia pracy socjalnej w zakładzie penitencjarnym w całości mógłby pokrywać się z okresem przygotowywania do życia po zwolnieniu, wynikającym z art. 164 Kodeksu karnego wykonawczego.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że prace nad projektem nowelizacji ustawy trwają, a jego ostateczny kształt może ulec zmianom w trakcie procesu legislacyjnego.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/